

Enligt sändlista

Kungörelsedelgivning

Beslut om bildande av Radans naturreservat i Jönköpings och Gislaveds kommuner

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808, MB) området Radan, som det avgränsas på bifogad karta (bilaga 1) och med de gränser som slutligen utmärks i fält, som naturreservat.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen i enlighet med 7 kap. 5 § MB och med stöd av 7 kap. 6 och 30 §§ MB samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se **Naturreservatsföreskrifter**).

Länsstyrelsen fastställer, i enlighet med 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., bifogad skötselplan (bilaga 2), för områdets långsiktiga vård.

Syftet med reservatet är att:

- bevara och vårda biologisk mångfald knuten till strömmande vattendrag med lämpliga habitat och fria vandringsvägar för öring och flodpärlmussla och andra vattenlevande organismer
- bevara och stärka en ekologiskt funktionell kantzon mot vattendraget Radan bestående av en flerskiktad, olikåldrig och varierad strandskog med rikligt med lövträd, äldre träd och död ved såväl i vattnet som på land
- bevara och stärka biologisk mångfald knuten till den ekologiskt funktionella kantzonen.

Syftet ska uppnås genom att:

- vattendraget lämnas till att huvudsakligen formas av naturlig dynamik med utrymme för åtgärder för att gynna hotade och/eller hänsynskrävande arter
- skogen lämnas i huvudsak till fri utveckling, men begränsning av gran får ske för att på sikt stärka områdets andel av lövträd och tall.

Skälen enligt 7 kap. 5 § MB

Skälen att bilda Radans naturreservat är områdets värdefulla vattendrag och höga artrikedom både på land och i vatten. I Radan finns öring, flodpärlmussla och elritsa samt de två ovanliga insekterna svartbent bäckbroms och vattenfis. I skogen hittas signalarter som missne, källpraktmossa och havstulpanlav.

Naturreservatsföreskrifter

A. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 5 § MB OM INSKRÄNKNINGAR I RÄTTEN ATT ANVÄNDA MARK- OCH VATTENOMRÅDEN

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. avleda grundvatten, vatten från ån eller andra källor samt muddra, dämna eller utföra annan åtgärd som påverkar hydrologin i området eller ändrar åns vattenföring, djup eller läge
2. dika eller dikesrensa
3. bedriva skogsbruk eller på annat sätt skada eller transportera bort hela eller delar av levande eller döda träd eller buskar. Undantag för röjning så att en gammal väg hålls öppen, markerad på karta, se bilaga 1.
4. borra, spränga, gräva, schakta, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk bearbetning
5. anordna upplag av något slag
6. uppföra eller anlägga byggnad, parkerings- eller campingplats eller annan anläggning. Föreskriften gäller inte vid uppförande av jakttorn som beviljats tillstånd enligt A14
7. anlägga mark- eller luftledning, värmeledning i vatten, mast eller antenn
8. anlägga väg, led, bro eller spång. Undantag för underhåll av bro markerad på karta, se bilaga 1.
9. introducera för området främmande växter, svampar eller djur

10. så eller plantera träd eller buskar
11. bedriva odling av fisk eller vattenbruk av något slag
12. anlägga åtelplatser eller utfodringsplatser
13. använda kemiska bekämpningsmedel, kalk, eller andra växtnäringssämnen. Förbudet gäller inte vid kalkning av Radan enligt kalkningsplan beslutad av Länsstyrelsen

Inom naturreservatet är det utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

14. uppföra jaktorn

Befintliga grusvägar (enligt karta, bilaga 1) med vägområden är undantagna från föreskrifterna A2, A3, A4 och A8.

B. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 6 § MB OM FÖRPLIKTELSE FÖR ÄGARE OCH INNEHAVARE AV SÄRSKILD RÄTT ATT TÅLA VISST INTRÅNG

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmarkering och underhåll av gränserna för naturreservatet
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor
3. skapande av fria vandringsvägar, lekbottnar och lämpliga livsmiljöer för fisk och bottenfauna
4. undvika eller begränsa storskaliga angrepp av granbarkborre genom fällning och barkning av angripna granar samt rotkapning och barkning av vindfällda granar. Fällda träd ska i första hand lämnas i naturreservatet, men fällda färskt angripna träd kan i undantagsfall transporteras ut om områdets prioriterade bevarandevärden påtagligt hotas
5. åtgärder som markstörning, punktbränning, friställning, veteranisering, utglesning och naturvårdande röjning och gallring av gran av igenväxningskaraktär
6. bekämpning av för området invasiva eller främmande arter
7. utföra hydrologiska restaureringar. Restaureringen ska föregås av en hydrologisk utredning
8. körning med motordrivet fordon i samband med skötselåtgärder
9. genomförande av undersökningar av mark, vatten, vegetation, växter, djurliv och andra naturförhållanden samt insamling av nödvändigt bestämningsmaterial.

C. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 30 § MB OM RÄTTEN ATT FÄRDAS OCH VISTAS INOM NATURRESERVATET SAMT OM ORDNINGEN I ÖVRIGT INOM NATURRESERVATET

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. förstöra eller skada fasta naturföremål eller liggande eller stående döda träd eller buskar
2. varaktigt sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller liknande
3. samla in ryggradslösa djur med undantag för insamling av enstaka exemplar för den artbestämning som inte låter sig göras i fält. Förbudet gäller inte fiskerättsinnehavarens rätt till fiske av signalkräfta. Föreskriften gäller inte vid vetenskaplig undersökning som har beviljats tillstånd enligt C5
4. plocka eller samla in mossor, lavar eller svampar, med undantag för insamling av enstaka exemplar för den artbestämning som inte låter sig göras i fält. Undantag gäller plockning av matsvamp för husbehov. Föreskriften gäller inte vid vetenskaplig undersökning som beviljats tillstånd enligt C5.

Inom naturreservatet är det utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

5. utföra vetenskaplig undersökning.

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte utgöra hinder för förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan.

Upplysning

Länsstyrelsen vill påminna om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än naturreservatsföreskrifterna gäller eller kan komma att gälla för området.

Uppgifter om naturreservatet

Administrativa data

Namn

Radan

Areal

14,5 hektar varav vatten 1 hektar

NVR-id	2201381
Beslut om Natura 2000	Nej
Kommun	Jönköping och Gislaved
Socken	Norra Unnaryd och Stengårdshult
Lägesbeskrivning	Mellan Stengårdshult och Norra Unnaryd med ca 4 kilometer till vardera
Fastigheter	Delar av Brynsås 2:2 och Stuveryd 1:4 Nyttjanderätter och servitut redovisas i sakägarförteckningen, bilaga 3
Fastighetsägarkategori	Enskilda
Gräns	Enligt beslutskartan, bilaga 1. Gränsen är inmätt enligt Naturvårdsverkets riktlinjer.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län

Beskrivning av området

Området består av en del av vattendraget Radan och dess kantzoner samt ett biflöde med källa öster om vattendraget. Kantzonerna består mestadels av lövblandad barrblandskog med hög luftfuktighet som erbjuder livsmiljö för bland annat långfliksmossa, stor revmossa, rostfläck och havstulpanlav. Öring och flodpärlmussla förekommer i vattendraget som etappvis är strömmande.

Beskrivning av ärendet

Radan kom in som en intresseanmälan för formellt skydd från fastighetsägaren i april 2024. Naturreservatet berör två fastigheter med samma ägare. Vattendraget har sedan lång tid innan varit känt för sina höga naturvärden.

Samråd enligt 25 och 26 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. har skett med Jönköpings kommun, Gislaveds kommun, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och Havs- och Vattenmyndigheten och samtliga är positiva till skyddet. Värdering och förhandling beställdes i december 2024. Under september 2025 tecknades avtal om intrångsansättning för de berörda fastigheterna.

Förslaget till beslut och skötselplan för bildande av Radans naturreservat skickades på remiss den 5 december 2025 till Friluftsrådet i Jönköping, Gislaveds kommun, Jönköpings kommun, Lantbrukarnas Riksförbund Jönköpings län, Mellersta Götalands Jordägarförening, Naturskyddsföreningen i Jönköping, Naturskyddsföreningen i Gislaved, Norra Nissandalens

fiskevårdsområdesförening, Skogsstyrelsen i Jönköpings distrikt, Sveriges Geologiska Undersökning och Trafikverket. Samtidigt förelades sakägarna att inkomma med yttrande.

INKOMNA REMISSVAR

Yttranden har inkommit från August Svenningsson, Gislaveds kommun, Naturskyddsföreningen i Jönköping, Sveriges Geologiska Undersökning, Skogsstyrelsen och Trafikverket.

August Svenningsson vill att det framgår i beslutet att åtgärder som görs i vatten inte får påverka fastigheter utanför naturreservatet utan dess fastighetsägares godkännande. August äger mark uppströms naturreservatet och den marken är låglänt och skulle påverkas om det blir högre vattennivåer.

Gislaveds kommun ser positivt på att delar av ån ges ett långsiktigt formellt skydd. Dock påpekar dom att avgränsningen inte kan betraktas som helt funktionell då endast en mindre del av åfåran ingår samt att man bör undersöka möjligheterna att fastigheten mellan de aktuella områdena ska ingå.

Jönköpings kommun ställer sig bakom förslaget till bildande av naturreservatet men vill att vi möjliggör framtida återintroduktion eller konstgjord reproduktion av arten flodpärlmussla genom ett undantag från föreskriften om vattenbruk. De vill också att fler fastigheter och samfälligheter ingår i naturreservatet vilket hade bidragit till ett robustare och mer sammanhängande skydd. Vidare anser de också att föreskrifterna bör innehålla någon sorts nivå när det gäller bestämmelser kring fiske i naturreservatet.

Naturskyddsföreningen tycker att naturreservatet är onödigt litet och vill att vi stryker föreskriften om att man bara får elda med medhavd ved. Detta då det finns risk för invasiva arter att komma in till området med ved utifrån och att brännved till en brasa inte är någon brist i naturreservatet.

Sveriges Geologiska Undersökning meddelar att dom avstår från att yttra sig.

Skogsstyrelsen är positiv till skyddet och tillstyrker att naturreservatet med tillhörande skötselplan bildas och menar att det inte bedöms avsevärt försvåra pågående skogsbruk på angränsande skogsmark. De angivna metoderna för bekämpning av

granbarkborre bedöms vara tillräckliga. Skogsstyrelsen utgår också från att inga restriktioner avseende nyttjanderätt och underhåll av vägar införs.

Trafikverket har inga synpunkter.

BEMÖTANDE AV INKOMNA REMISSVAR

Beslutet rör enbart området innanför naturreservatets gränser. Åtgärder som skulle påverka områden utanför naturreservatet behöver därför få ett godkännande från de aktuella fastighetsägare det skulle beröra om åtgärd ska få göras.

Den väg som går genom naturreservatet är undantagen föreskrifterna A2, A3 och A4 och A7 för att underhåll av vägen ska kunna utföras.

Länsstyrelsen gör inte bedömning att ett förbud mot vattenbruk är i konflikt med återutsättning av flodpärlmussla.

Radan ingår i Norra Nissadalens fiskevårdsområdesförening. Syftet med ett fiskevårdsområde är att samordna fisket och fiskevården och med fiskevård avses åtgärder till skydd och stöd för fisk samt vattenlevande blöt- och kräftdjur. Länsstyrelsen anser därför att eventuell reglering av fiske och åtgärder för fiskevård bör ske genom fiskevårdsområdesföreningen. För naturreservatets del är det främst förvaltning som säkerställer en långsiktigt hållbar öringstam som är av betydelse. Länsstyrelsen sätter därför inte någon sorts nivå via föreskrifterna när det gäller fiske i naturreservatet.

Avgränsningen av naturreservatet har gjorts i dialog med fastighetsägaren som kom in med intresseanmälan. I denna omgång är ägarna till ytterligare tre fastigheter, bland annat den som ligger mellan de båda naturreservatsområdena, tillfrågade om formellt skydd är intressant men svaren har varit nej och frivillighet är prioriterat i strategin för formellt skydd av skog. Det leder i detta fall till avgränsningar som inte är helt funktionella, men ambitionen är fortfarande att hela vattendraget i slutändan ska vara skyddat på något sätt. Vidare är det nya arbetssättet vid formella skydd att beslut ska hanteras fortare och för varje fastighet vilket innebär och kommer innebära att naturreservat blir utökade stegvis, fastighet för fastighet. Därför kommer många områden att ha ofullständiga icke helt funktionella gränser, speciellt i början.

Föreskriften om att man enbart får elda med medhavd ved är borttagen då Länsstyrelsen gör bedömningen att den föreskriften går längre än vad som krävs för att uppnå syftet med naturreservatet då besöksfrekvensen antas bli låg.

Motivering till beslutet

Länsstyrelsen arbetar med genomförandet av miljömålen som beslutats av riksdagen. Naturreservatsbildningen av Radan bidrar till att miljö kvalitetsmålen "Levande skogar", "Ett rikt växt och djurliv" och "Levande sjöar och vattendrag" kan uppfyllas. Naturreservatsbildningen utgör en del i den helhet av bevarandeinsatser som görs i Radan från källa till mynning och som tillsammans säkerställer att de höga naturvärdena i ån bevaras långsiktigt.

Vattendraget Radan är klassat som nationellt särskilt värdefullt vatten ur natursynpunkt och nationellt värdefullt vatten för fiske. Radan är belägen inom Nissans huvudavrinningsområde och ingår i ett större område som är av riksintresse för naturvård "Radan-Svanån-Stengårdshultasjön" (NRO06034).

Länsstyrelsen bedömer att områdets höga naturvärden motiverar ett skydd mot avverkning och borttransport av död ved samt exploatering och åtgärder som påverkar hydrologin negativt i området eller ändrar vattenföringen i ån. För att bevara områdets naturvärden är det i behov av en anpassad skötsel. Exempelvis att utveckla och gynna en ekologiskt funktionell kantzon och utföra mindre hydrologiska restaureringar. Området ska därför skyddas som naturreservat.

Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att bevara vattendraget med dess biologiska mångfald, dess kantzon och de strukturer som hör därtill.

Fiske bör i första hand regleras via fiskelagstiftning för att möjliggöra en aktiv förvaltning av fiskbestånd, men kan om så krävs, regleras via miljöbalken. Fiske regleras generellt i Fiskelagen (SFS 1993:787) där det bland annat finns bestämmelser om vilka redskap som är tillåtna, att fiskådra ska hållas öppna, åtgärder mot vanskötsel av fiske samt tillsyn. Radan ingår i Norra Nissadalens fiskevårdsområdesförening. Enligt lag om fiskevårdsområden (SFS 1981:533) är syftet med ett fiskevårdsområde att samordna fisket och

fiskevården och med fiskevård avses åtgärder till skydd och stöd för fisk samt vattenlevande blöt- och kräftdjur. Länsstyrelsen anser därför att eventuell reglering av fiske och åtgärder för fiskevård bör ske genom fiskevårdsområdesföreningen. För naturreservatets del är det främst förvaltning som säkerställer en långsiktigt hållbar öringstam som är av betydelse. Länsstyrelsen reglerar därför inte fisket via miljöbalken ytterligare i naturreservatet då det inte anses motiverat. Sekundär påverkan från fiske, såsom slitage på åbotten och strandmiljöer eller störning av arter, bedöms vara liten eller obefintlig.

En god vattenkvalitet är en förutsättning för de höga naturvärdena i Radan. Exempelvis bedöms flodpärlmusslorna vara beroende av den kalkning som utförs för att hålla vattnets pH-värde på en tillräckligt hög nivå. Radans vattenkvalité regleras dock inte specifikt genom naturreservatets föreskrifter. Eventuella utsläpp från miljöfarliga verksamheter till Radan regleras via 9 kap. MB om Miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Övriga utsläpp till Radan, som dagvatten, regleras med stöd av EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG), som till stor del har införlivats i 5 kap. MB genom miljökvalitetsnormer för vatten.

Länsstyrelsen har enligt 7 kap. 25 § MB avvägt föreskrifterna för området mot sakägares intresse och bedömer att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna i 3 kap. MB och med den för området gällande översiktsplanen.

Ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB innebär vissa inskränkningar av allemansrätten som är nödvändiga för att skydda områdets naturvärden. Restriktionerna bedöms inte vara av sådan omfattning att de allvarligt försvårar allmänhetens möjligheter att utnyttja området. I enlighet med vad som sägs i 3 och 4 §§ förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar bedömer Länsstyrelsen därför att det saknas skäl att ta fram en konsekvensutredning.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Enligt 7 kap. 4 § MB får ett mark- eller vattenområde av länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Enligt 7 kap. 5 § MB ska i ett beslut om att bilda naturreservat skälen för beslutet anges. I beslutet ska också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

I 7 kap. 6 § MB anges att om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat, får länsstyrelsen förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området

1. anläggs vägar, parkeringsplatser, vandringsleder, raststugor, tältplatser, badplatser, sanitära inrättningar eller liknande anordningar,
2. bereds tillträde till mark för allmänheten där allmänheten annars inte har rätt att vistas,
3. utförs gallring, röjning, slätter, plantering, betesdrift, avspärning eller liknande åtgärder, eller
4. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

I 7 kap. 25 § MB anges att vid prövning av frågor om skydd av områden enligt detta kapitel ska hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

I 7 kap. 30 § MB stadgas att föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas enligt detta kapitel och om

ordningen i övrigt inom området får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. Föreskrifterna ska gälla omedelbart, även om de överklagas.

I 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. anges bl.a. att länsstyrelsen ansvarar i länet för områdesskyddet.

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska länsstyrelsen fastställa en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård. En skötselplan ska ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat.

Länsstyrelsen får, enligt 22 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., meddela föreskrifter enligt 7 kap. 30 § MB.

Av 2 kap. 6 § MB framgår att för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Bestämmelserna i 3 och 4 kap. ska, bl.a. vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.

Enligt 5 § förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. ska den myndighet som ska tillämpa bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken i ett ärende, i beslutet ange om den prövade anläggningen, verksamheten eller åtgärden går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande regionplanen eller kommunala översiktsplanen.

Information

Beslutet kungörs i länets författningssamling samt i berörda dagstidningar. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB träder i kraft den 16 juli 2026 och de gäller omedelbart även om de överklagas.

Kungörelsen införs i Jönköpings-Posten den 25 juni 2026 och i Värnamo Nyheter den 25 juni 2026, vilket innebär att ett eventuellt överklagande ska ha inkommit till Länsstyrelsen senast den 16 juli 2026.

Du kan överklaga beslutet

Se information nedan hur du kan överklaga beslutet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Britt-Marie Benzler med naturvårdshandläggare Johannes Glännman som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Ingrid Camper medverkat.

Bilagor

1. Beslutslista
2. Skötselplan med bilagor
3. Sakägarförteckning
4. Sändlista